بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2019/HC-A/332
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕަބްލިކް އިންޓަރެސްޓް ލޯ ސެންޓަރ
- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް:
  1. އަބްދުالله ޝުކޫރު، މ.ސްޓީލްފޫވާގެ / ކ. މާލެ
  2. އަބްދުالله އަބްދުއްރަޙީމް، މ.ހިލްއިންޑަގާރޑެން / ކ. މާލެ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ޤާނޫނަކުން ނުވަތަ ޤަވާޢިދަކުން ނުވަތަ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ބެލުންތެރިކަމުގެ އިޚްތިޔާރާތުގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާފައިވާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

އިސްފަނޑިޔާރު ޢާޠިފް ހިލްމީ

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު

ނިމުނު ތާރީޚު:	09	ޝަޢުބާން	1442
	22	މާރިޗު	2021

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

24	ޝަޢުބާން	1440
27	ޖޫން	2019

<u>**އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:**</u>

- **ނަންބަރު:** 1338/Cv-C/2019
- **ނިންމި ކޯޓު:** ސިވިލް ކޯޓު
- **މައްސަލަ:** ޤާނޫނަކުން ނުވަތަ ގަވާއިދަކުން ނުވަތަ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ބެލެނިވެރިކަމުގެ އިޚްތިޔާރުގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާފައިވާ މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 21 މާރިޗު 2019
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 16 މޭ 2019

- **<u>އިސްތިޢުނާފާއި ގުޅިގެން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ:</u>** މި ޤަޟިއްޔާ ފަސްޖެހުމުގެ މުރާޖަޢާ ކުރެވުމުގެ ކުރިން ފަސްޖެހުމުގެ މުރާޖަޢާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް

ދަޢުވާ ބާޠިލުކުރުމަށް.

<u>ތަޢާރުފު:</u>

1. މި މައްސަލައަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1338/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވާ ގޮތާއިމެދު ހިތްހަމަ ނުޖެހިގެން، ޒަބީރާ އިންޓަރޕްރައިސް ގެ ސަންބަރު ގެ ފަރާތުން އެ ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން، އަބްދުالله ޝުކޫރު އާއި އަބްދުالله އަބްދުއްރަޙީމްގެ މައްޗަށް ރައްދުވާގޮތަށް ބަލާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ.

<u>ކޮންސިނާގައިވާ ގޮތް:</u>

2. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1338/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާއަށް ބަލާއިރުގައި، އެ ޤަޟިއްޔާއަކީ އަބްދުالله ޝުކޫރު އާއި އަބްދުالله އަބްދުއްރަޙީމްގެ މައްޗަށް ޒަބީރާ އިންޓަރޕްރައިސް އިން ކުރި ދަޢުވާއަކީ ދެކެވޭ ބަލިކުރާ ޤަޟިއްޔާއިން އަދާކުރާށާއި، އެ ދައްވާ އަކީ އަބްދުالله ޝުކޫރު އާއި އަބްދުއްރަޙީމް އާއި ދެފަރާތުން، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ބޭންކުން ޚާއްޞަ މުއްދަތެއް ފަހުން ދެއްކުމުގެ ޝަރުޠުގައި ފަސްކޮށްގެން، އެ ބާރަކަތްތެރި ހަލާކު، އެ ބާބަކަށް ހިސާބުގެ ފެށޭ ބަޔާންތަކެއް، އެ ފިޔަވައި ދިމާވާ ކަންކަމުގެ ފިހާރަތަކަށް ކަމަށް ބެނި ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާއެކެވެ، ފަހަރެއް ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޔާނެއް ވަނީ މުއާމަލާތު ކަމަށް ނިޔާކުރާ ކަމަށް ދަޢުވާލިބޭ އަބްދުالله ޝުކޫރު އާއި އަބްދުالله އަބްދުއްރަޙީމްގެ އަތުގައި ހުރި ޢަމަލުތަކާއި މުއާމަލާތު ހިސާބު ފިޔަވައި ބަލައިގަތުމަށް އަމުރުކުރުމަށް އެދި ހުށަހެޅި، މި މައްސަލައިގެ

ސަބަބުން އަބްދުﷲ ޝުކޫރު އާއި އަބްދުﷲ އަބްދުއްރަޙީމް އަށް ލިބިފައިވާ އެއްވެސް ފައިސާއެއް ބޭނުންކުރުމުގެ އެއްވެސް ޙައްޤެއް އަބްދުﷲ ޝުކޫރު އާއި އަބްދުﷲ އަބްދުއްރަޙީމް އަށް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި، އެފައިސާ އާއި އެފައިސާ ބޭނުންކޮށްގެން އަބްދުﷲ ޝުކޫރު އާއި އަބްދުﷲ އަބްދުއްރަޙީމް ހޯދާފައިވާ މުދަރާބާތު ޢަމަލުކުރާނެ އިންސާފުވެރި ގޮތެއް ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި، އަބްދުﷲ ޝުކޫރު އާއި އަބްދުﷲ އަބްދުއްރަޙީމްގެ ޢަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ގެއްލުމެއް ލިބިފައިވާނަމަ އެގެއްލުމުން ބަދަލު ހޯދުމުގެ ޙައްޤު އޮތްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި، ޕަބްލިކް އިންވެސްޓްމަންޓް ކޯ ސެންޓަރ އިން ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާއެއް ކަން އެނގެއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން:

3. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1338/Cv-C/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ،

> "ދުރުވަރު، ބަނޑުވެރިކަ ކަސްކަސް އެގޮތުގައި ހުރުމާއެކު، މ.ސްޓޯބެރީވާގެ / މާލެ، އަބްދުﷲ ޝުކޫރު (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A067942) އާއި މ. ހިލްއިންދިރާގަދެގެން / މާލެ، އަބްދުﷲ އަބްދުއްރަޙީމް (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A065787) ގެ މައްޗަށް ޕަބްލިކް އިންވެސްޓްމަންޓް ކޯ ސެންޓަރ (ރެޖިސްޓްރީ ނަންބަރު CR/15/2019) ގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މިދަޢުވާ މިހިސާބުގައި ހުއްޓުން ގެންގޮސް ތަންފީޛުކުރުމަށް ކަނޑައަޅައި، ހުކުމްކޮށްފައިވެއެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާއި، އެ ނުކުތާތަކަށް ދިފާޢު ބަޔާން:

4. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1338/Cv-C/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާއާ އިސްތިއުނާފުކުރަމުން ޕަބްލިކް އިންވެސްޓްމަންޓް ކޯ ސެންޓަރގެ ފަރާތުން 05 (ފަހެއް) އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއެއް ހުށަހަޅައިފައެވެ. މި ގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ،

(ހ) ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ، "ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ސަބަބުން ލިބޭނެ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމުގެ ޙައްޤު ހޯދުމަށް ކުރާ މިފަދަ މައްސަލަ ދައުލަތަށް، މިޖަލާހުގެ ގިނަ ޤާނޫނީ ކަނޑައެޅުންތަކުގައި ޖިނާއީ ދައުލަތުގެ ޙުކުމުގެ މައްޗަށް ބިނާވެގެން ނޫނީ ފައިސަލާ ނުކުރެވޭނެ ދައުލަތާއެކަމަށް ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާތީ، އަދި މިއުސޫލަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2009/SC-A/24 ދަޢުވާއާގައި ބަޔާންކޮށް ދެމަހައްޓާފައިވާ އުސޫލެއް" ކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1338/Cv-C/2019 ދަޢުވާއާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ހުކުމްގެ ރިޕޯޓުގެ 5 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2009/SC-A/24 ދަޢުވާއާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އާންމު އުސޫލަކީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކުގެ ޢާއްމު ބާބު) އަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ބެލެހެއްޓިފައިވާ ދަޢުވާތަކަށް ސާބިތުކޮށް އުނިގެން ދޫކޮށްލެވޭނެ، އެކަމަށް ފެނިއްޖާނަމަ ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާނެ ކަމަށް ބުނެ ހުކުރުމީ ނުކުތާއެވެ.

(ށ) ދެވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ، ސިވިލް ކޯޓަށް ހުކުމުގައި ދައުލަތުގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2008 (އިންސާފުވެރިކަމާބެހޭ އާންމު ޤާނޫނު) ގާ ބަލާފައި ފާހަގަކުރި ނުކުތާގެ އިތުރުން، އެ ދައުލަތާ ބިނާކޮށްފައިވާ ދެކެން އެއްވެސް ޤާނޫނީ ނުކުތާތަކަށް މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ފަސްޖެހުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާ ކަމަށް ބުނެ ހުކުރުމީ ނުކުތާއެވެ.

(ނ) ތިންވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ، ދައުލަތާ ބިނާކޮށްފައިވާ right to respect for private life އަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2008 (އިންސާފުވެރިކަމާބެހޭ އާންމު ޤާނޫނު) ގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ނުވަތަ އެހެން ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާއެއްގެ ދަށުން ލިބިދޭ ޙައްޤެއް ނޫންކަމާއި، އެޙައްޤަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީއިންނާއި، ދިވެހިރާއްޖެ ބައިވެރިވެފައިވާ އިންޓަނޭޝަނަލް ކޮވެނަންޓް އޮން ސިވިލް އެންޑް ޕޮލިޓިކަލް ރައިޓްސް (ICCPR) އިން އަދި ޔުނިވަރސަލް ޑިކްލަރޭޝަން އޮފް ހިއުމަން ރައިޓްސް (UDHR) އިން ކަށަވަރު ލިބިދީފައިވާ ޙައްޤުތަކެއް ސާބިތުކޮށް އުނިގެން

އޮތުމަށް، މި މައްސަލަ ނިންމުމުގައި އެކަމަށް ފަސޭހަތާރު ރިޢާޔަތްކޮށްދެއްވުނުމާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

(ދ) ހަތަރުވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގައި ކުރި ދަޢުވާއަކީ "ޢާންމު ކުރެއްގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމުގެ ދައުވާ ކޮށްދިނުމަށް ދަޢުވާއެއްކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1338/Cv-C/2019 ދަސްތޫރާގެ ދުކުރުމުގައި ބާރާންކުރިނަމަވެސް، މިދަޢުވާއަކީ public interest litigation އެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި ދަޢުވާއެއް ކަން ސާފުކޮށް އެނގެން އޮތުމަށް، މައްސަލަ ނިންމުމުގައި އެކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްދެއްވުނުމާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

(ހ) ފަސްވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

5. އަޑުއެހުމުގައި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދަޢުވާ އަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް ދެންނެވިއިރު، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ކަމުގެ މައުލޫމާތު ތަހުގީގުން ލިބިފައިނުވާކަމަށާއި، ދައުވާ ބިނާކޮށްފައިވަނީ ބަޔާނުން މަސްދަރުތަކެއްގެ މައުލޫމާތު ކަމަށާއި، އާންމު ތަޢާރުފުވެގެން މައުލޫމާތު ވަގަން ނަގައިގެން ފިއްކާ ކަމަށް އެ މަސްދަރުތަކުގައި ބުނެފައިވާތީ، އެކަމާ އެއްވެސް ތަޙުޤީޤެއް އިދާރާއަކުން ތަހުޤީޤުކޮށްފައި ކަމެއް ނޫން ކަމަށާއި، މިމައްސަލައިގައި ބާރުއަޅާ އެޕްލިކޭޝަނަށް 2008 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ބޭނުންކުރާ އެޕްލިކޭޝަނެއް ކަމަށާއި، މިހެނގެ ޗާޓް ބަލައި މައުލޫމާތު އެޕްލިކޭޝަނުން އެޅި ގޮތެއް ހުރިކަމުގައިވިޔަސް އެގޮތް ޗާޓް މައުލޫމާތު އެކްސެލް ފަދަ އެޕްލިކޭޝަންތަކުން ވެސް އެކުލަވާލެވޭކަމަށާއި، އެ އެޕްލިކޭޝަނަކީ ކޮމްޕިއުޓަރ ޕްރޮގްރާމިންގ އެޕްލިކޭޝަނެއް ކަމަށާއި، ވިއުކަރި އެޕްލިކޭޝަން ކަމަށާއި އަދި (މައުލޫމާތު ތަރުތީބުކޮށްފައިވާ) ޑޭޓާބޭސް އެއް ނޫންކަމަށް. އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ތަރަދުވާ ނިންމުމެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދުނުކަމުގައެވެ.

6. ޢަބްދުﷲ ޢަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާގެ ޖަވާބު ހުށަހަޅާ ފޯމުގައި އަދި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބުނެފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2009/SC-A/24 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލު ބާޠިލުކުރެވޭ ދުވަހުން ނާން ކަމަށާއި، އަދި އެ ޤަޟިއްޔާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކުގެ ދަށުން، މިދަޢުވާއަކީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ އެއްވެސް މަސްލަހަތެއް އަދި ދަޢުވާކުރުމުގެ އެއްވެސް ޙަޤީޤަތެއް ނެތުމުން އެފަރާތަށް ކުރުވާނެ ދަޢުވާއެއް ނޫން ކަމަށާއި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ގޮތުގެ ބަދަލު ހުކުމުގެ ޙައްޤު އޮތްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް ކަމުގައިވާނަމަ، އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 65 ވަނަ މާއްދާއިން ކަށަވަރު ކޮށްދޭ މިނިވަން ޙިމާޔަތްލިބިގެންވާ ޙައްޤެއްކަމުން އެއީ ކޮޅަކުން އިލްތިޒާމް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން ކަމަށާއި، އަދި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެބުނާ ގެއްލުމަކީ އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުދާވާފަރާތުގެ ޙަމަލުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމެއް އާއި އެގެއްލުމުގެ ބަދަލުދީ މިންވަރު ބަޔާންކޮށް ސާބިތުކުރެވިފައިނުވާ ކަމަށާއި، ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ޙުކުމަކީ ޤާނޫނީ މައްސަލަ ނިންމުމަށް އެދިކަމުގައެވެ.

ޤަބޫލު އިންޤިލާބީ ތަ ސުލްޙަކަރާ ފަރާތުން މައްސަލައިގެ ދެވަނަ އަޑުއެހުން ބާއްވާފައިނުވާ ދުވަހު ކޯޓަށް ފޮނުވާ ބަޔާން

7. މި މައްސަލައިގެ ފުރަތަމަ އަޑުއެހުން ބޭއްވިފައިވަނީ 09 ޑިސެންބަރު 2020 ވަނަ ދުވަހުއެވެ. އަދި އެ ދުވަހުގެ އަޑުއެހުމުގައި މައްސަލައިގައި ހާޒިރު ފަރާތްތަކުން ދައްކަން ބޭނުންވި ހުރިހާ ވާހަކައެއް ދައްކައި، މައްސަލައިގެ އަޑުއެހުން ނިންމާލެވިފައިވަނީ، މައްސަލައިގެ ހާޒިރު ފަރާތްތަކަށް ފަހު ފުރުޞަތެއް ދިނުމަށްފަހު އިތުރު އަޑުއެހުމެއް ބޭއްވުންކަން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އިޢުލާންކުރުމަށްފަހު، އެ ދުވަހުގެ އަޑުއެހުން ނިންމާލެވުނެވެ.

އަދި މައްސަލައިގެ ފަހު އަޑުއެހުން ބާއްވުމަށްޓަކައި، މި މައްސަލަ 21 ޑިސެންބަރު 2020 ވަނަ ދުވަހަށް ތާވަލުކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން 21 ޑިސެންބަރު 2020 ވަނަ ދުވަހު އޮތް އަޑުއެހުން ފެށުމުގެ އިރުކޮޅެއް ކުރިން، ޕަބްލިކް އިންޓްރެސްޓް ލޯ ސެންޓަރ އިން މިކޯޓަށް އީމެއިލް މެދުވެރިކޮށް ބަޔާނެއް[1] ފޮނުވާފައިވެއެވެ. އެ ބަޔާނަކީ މައްސަލައިގެ ދެން ތިބި ޚަސްމުންނަށް ބަލާލުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިނުވާ ބަޔާނެއްކަމަށްވާތީ، އެންމެ ފަހު އަޑުއެހުން ފެށުމުގެ އިރުކޮޅެއް ކުރިން ފޮނުވާފައިވާ މި ބަޔާން ބަލައިގަނެވޭނެކަމަށް ޕަބްލިކް އިންޓްރެސްޓް ލޯ ސެންޓަރ އަށް އެ ދުވަހުގެ އަޑުއެހުމުގައި އަންގާފައިވާނެއެވެ. އަދި އެ ބަޔާން މެދުވެރިކޮށް ޝަރީޢަތުގައި ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވީ ކަންކަން އަންގަބަހުން ފާހަގަކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ޕަބްލިކް އިންޓްރެސްޓް ލޯ ސެންޓަރ އަށް ދެވުނެވެ.

ނިންމުން

8. މި މައްސަލައިގައި އަބްދުﷲ އަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ޖަވާބުގައި އިޖުރާއީ އިޢްތިރާޟް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އަބްދުﷲ އަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިޖުރާއީ އިޢްތިރާޟަކީ ޕަބްލިކް އިންޓްރެސްޓް ލޯ ސެންޓަރ އަށް މި ދަޢުވާ ކުރުމުގެ ޙައިޘިއްޔަތު ލިބިގެންނުވާ ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ އިޖުރާއީ އިޢްތިރާޟެކެވެ. އަދި މި އިޖުރާއީ އިޢްތިރާޟަކީ މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގައި ބަލަމުން ދިޔަ އަބްދުﷲ އަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިޖުރާއީ އިޢްތިރާޟެއް ނޫނެވެ.

9. އަބްދުﷲ އަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން މި އިޖުރާއީ އިޢްތިރާޟް ސިވިލް ކޯޓުގައި ހުށަހަޅާފައިނުވާތީ، އެ މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރަށް މި ނުކުތާއާމެދު ފައިސަލާކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިނުވެއެވެ. އަދި މި އިޖުރާއީ އިޢްތިރާޟުކުރުމުގެ

[1] ހައިކޯޓުގެ އިންބޮކްސް ނަންބަރު 4808 (21/12/2020 ދުވަހުގެ 10:15 ގައި ލިބިފައިވާ)

ބަދަލުގައި ސިވިލް ކޯޓުގައި އަބްދުﷲ އަބްދުއްރަޙީމް މަޢްޝޫޤަށް ޖަވާބު ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. ކުރިން ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބި ހުށަހަޅާފައިނުވާ މި ދިފާޢަށް އިޢުތިރާޟާއި މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފަށް މަރުޙަލާގައި ޝަރީޢަތުން ފައިސަލާކުރަނިވި ނުކުތާއެއް ކަމަށް އަހުރެން ނުދެކެމެވެ. އަބްދުﷲ އަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިޢުތިރާޟް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ މައްސަލައިގެ ދަޢުވާ ކުރުމުގެ ސިފަތުގެ މައްޗަށެވެ. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1338/Cv-C/2019 ދަޢުވާއަކީ މަޢްޝޫޤީ ގޮތުން ފައިސަލާކޮށްފައިވާ ދަޢުވާއެއް ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން މި މަރުޙަލާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ބަލަންޖެހޭނީ، ޕްރޮސީޖަރަލް އިންޓަރެސްޓް ލޯ ސަބްސްޓަންޓިވް އަށް މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ބިނާވުން ލިބިގެންވާތޯއެވެ. މިގޮތުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1338/Cv-C/2019 ދަޢުވާއަކީ ޕްރޮސީޖަރަލް އިންޓަރެސްޓް ލޯ ސަބްސްޓަންޓިވް އިން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލާފައިވާ މައްސަލައެއް ކަމަށްވާތީ، އެ މައްސަލައިގެ ޒާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ޙައްޤު ޤާނޫނުއަސާސީގެ 56 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޕްރޮސީޖަރަލް އިންޓަރެސްޓް ލޯ ސަބްސްޓަންޓިވް އަށް ލިބިގެންވާ ކަމަށް އަހުރެން ދެކެމެވެ.

10. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1338/Cv-C/2019 ދަޢުވާއާ ނިސްބަތްވާ، އެންމެ ނުކުތާއެއްގެ މައްޗަށެވެ. މި ގޮތުން އެ ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 6 ވަނަ ނަންބަރުގައި ލިޔެފައިވާ،

"ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލުހޯދުމުގެ ޙައްޤު ހޯދުމަށް ކުރާ މިފަދަ މަދަނީ ދަޢުވާއަކީ، މިޢިޔާރުގެ ގޮތުން ޕްރޮސީޖަރަލް ޝަކުލުގައި ޖިނާއީ ދަޢުވާގެ ޙުކުމުގެ މައްޗަށް ބިނާވެގެން ނޫނީ ފައިސަލާ ނުކުރެވޭނެ ދަޢުވާއެއްކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވޭތީއާއި އަދި

މިއުސޫލާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2009/SC-A/24 ޤަޟިއްޔާގައި
ބާރުކޮށް ދަމަހައްޓާފައިވާ އުސޫލެއްކަން އެނގެން އޮންނަހުއްޓެވެ"

މިފަދައިންނެވެ. އަދި މި އުސޫލުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އެ މައްސަލަ މި ހިނދަށް ކުރިއަށް ގެންދެވެން ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، 21 މާރިޗު 2019 ގައި ހުށަހެޅުނު މައްސަލަ 16 މޭ 2019 ގައި ނިންމާފައިވެއެވެ. މިހެންކަމުން އެ މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ، ރަނގަޅަށްތޯ ބެލުމަށްޓަކައި އިސްތިއުނާފު މި މައްސަލައިގެ ތެރެއިން ޝަރީޢަތުން ބަލަންޖެހޭނީ އެ ނިންމުން ނިންމި ސަބަބުގެ މައްސަލަކަން އަހުރެން ދެކެމެވެ.

11. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2009/SC-A/24 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ޚުލާޞާގެ (ށ) ގައި ލިޔެފައިވަނީ؛

"ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް ކުރާ މަދަނީ ދަޢުވާއަކީ،
މިޢާމަލާތުގެ ގިނަ ޤާނޫނީ ނިޒާމްތަކުގައި ޖިނާއީ ދަޢުވާގެ ޙުކުމުގެ މައްޗަށް ބިނާވެގެން ނުކުރޭ
ދަޢުވާއެއް ނުވަތަ ދަޢުވާއެއްކަމުގައި، މިގޮތުން ޖިނާއީ ދަޢުވާގެ ޙުކުމުގައި ފުރިހަމަ
މިޢާމަލާތަށް ކުށް ސާބިތު ނުވާކަމަށް ނިންމާފައިވާނަމަ، މަދަނީ ބަދަލެއް އެ ކުށަ ގެއްލުން
ނަގާނުދެވޭނެކަމައި، އަދި ޖިނާއީ ކުށަކާއި ގެއްލުން ޖިނާއީ ކޯޓުގައި ޝަރީޢަތެއް ހިނގަމުން
ދަނިކޮށް، ހަމަ އެ ކުށާއި ގެއްލުން ބަދަލު ހޯދުމަށް މަދަނީ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލައިގެ
ޝަރީޢަތް، ޖިނާއީ ކޯޓުގައި ހިނގަމުން ދިޔަ ޝަރީޢަތް ނިމުންދެން ފަސްކުރެވޭން
ޖެހޭނެކަމައި، އެހެންނަމަވެސް ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ސަބަބުން ގެއްލުންލިބުނު ފަރާތުގެ ކުރިމަތީގައި
ޖިނާއީ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ އިންތިޚާބު ފުރުޞަތު ގެއްލިއްޖެނަމަ، ނުވަތަ އެފަދަ ކުށަކާމެދު ގެއްލުން
ޖިނާއީ ދަޢުވާ ކަމާއިބެހޭ ކޯޓުގައި އުފުލުމުގެ ކުރިންވެސް ކުށުގެ ސަބަބުން ސިވިލް ގެއްލުން

ލިބުނު ފަރާތަކަށް އެ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް މަދަނީ ގޮތުން ދައުވާ ކުރުމުގެ މިޒާނުގެ ގިނަ ޖުރިސްޑިކްޝަންތަކުގައި ހުއްދަކަރެއްވިކަން އެނގެން ޤާނޫނުތަކުގައި ވިޔަސް ދިވެހި އިސްލާމީ މުޖުތަމަޢު އެ މަސްލަހަތު ބިނާވެފައިވާ އުސޫލުތަކުގެ މަސްލަހަތާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނިޒާމު އާންމު (public order) ގެ މަސްލަހަތާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ނިޒާމު ބިނާވެފައިވާ ގޮތުގެ މަސްލަހަތު ބަލާއިރު މުޖުތަމަޢުގެ އަޚްލާޤުންގެ އިންފިރާދީ ހައްޤުތަކުގެ މަސްލަހަތު ދައުވާ ކުރުމުގެ ހަމައެކަނި އެފަރާތަކަށް ނުވަތަ އެ ފަރާތެއް ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތަކަށްކަމުން އެނގެން އޮންނަކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވުން، ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ލިބޭ ގެއްލުމެއްގެ ބަދަލުގެ މައްސަލަ މަދަނީގޮތުން ދައުވާ އުފުލުމުގެ ހައްޤު ބިނާވާން ވާނީވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޖިނާއީ ކުށުގެ ދައުވާގެ މައްސަލަތަކަށް ބަލަނިވީކަން އޮންނަ އޮތުމުގެ."

މިފަދައިންނެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ނިންމުމަކީ 06 އޮކްޓޫބަރު 2011 ގައި އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެކެވެ. 16 ޖުލައި 2015 އިން ފެށިގެން އަމަލުކުރަންފަށާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު: 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) ގެ 14 ވަނަ މާއްދާގައި ލިޔެފައިވަނީ،

"މި ޤާނޫނުގައި އަދަބު ކަނޑައަޅާފައިވާ ކުށެއްވެސް އަމަލަކާ ގުޅިގެން މަދަނީ ދައުވާއެއްގައި ބަދަލެއް ހޯދުމަށް، ނުވަތަ އަދަބެއް ދިނުމަށް، ނުވަތަ މުދަލެއް ހިފެހެއްޓުމަށް، ނުވަތަ އަނބުރާ ލިބެންޖެހޭ އެއްޗެއް ހޯދުމަށް، ނުވަތަ ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ގޮތެއްގެމަތިން އުޖޫރަފެސް ކަމެއް ވަންޏާކުރުމަށް އޮތް ޙައްޤުކަން ނުވަތަ އިޚްތިޔާރުކަން، މި ޤާނޫނުން ހުރަހެއްނާޅައެވެ. ނުވަތަ އުނިކުރުމެއް ނުގެނެއެވެ. އަދި މި ޤާނޫނުގައި ކުށް ކަނޑައެޅުމުގައި، ކުށުގެ މަދަނީ ގެއްލުމުގެ ބައިވަރު ހިމެނިގެންނުވެއެވެ."

މިފަދައިންނެވެ. މިއީ، ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ ދަށުން އަދަބު ކަނޑައަޅާފައިވާ ޢަމަލާއި ގުޅިގެން މަދަނީ ދައުވާއެއް ކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން އޮތް މާއްދާއެކެވެ. ޤަބޫލް އިންޓަރނޭޝަނަލް ލޯ ސްޓޭންޑަޑް އިން ހުރަހަޅާފައިވާ މި މައްސަލަ ބިނާކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު: 11/2008 (އިންތިޚާބުތަކާބެހޭ އާންމު ޤާނޫނު)[2] ގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން މަނާކޮށްފައިވާ ޢަމަލެއްގެ މައްސަލައެވެ. އަދި އެ ކުށުގެ އަދަބު ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، އެ ޤާނޫނުގެ 74 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ހަމަތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ ޤާނޫނުގެ 75 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. މީގެ އިތުރުން ޤާނޫނު ނަންބަރު: 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) ގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ލިޔެފައިވަނީ،

> "މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި އުފުލީކަމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނުގެ ބައިތަކުގެ އިތުރުންވެސް، މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާއިރު، މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށަކާއި އެކުށަކާ ގުޅުންހުރި އުސޫލުތަކާއި، އެނޫން ޤާނޫނެއްގައި ނުވަތަ ޤާނޫނުގެ ބައެއްގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށަކާއި ނުވަތަ އެކުށަކާ ގުޅުންހުރި އުސޫލަކާ އެއްވެސް ފުށުއަރާކަމެއްވާނަމަ، އެ ޙާލަތުގައި އިސްކަންދެނީ މި ޤާނޫނަށެވެ."

މިފަދައިންނެވެ. ޤާނޫނު ނަންބަރު: 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) ގެ 14 ވަނަ މާއްދާއަކީ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ ދަށުން އަދަބު ކަނޑައަޅާފައިވާ ޢަމަލާއި ގުޅިގެން މަދަނީ ދައުވާއެއް ކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން އޮތް މާއްދާއަކަށްވީއިރު، އެ މާއްދާއިން ޤާއިމުކޮށްފައިވާ އުސޫލަކީ، އެނޫން ޤާނޫނެއްގައި ގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައި ނުވާ ހާލަތުގައި، ޖިނާއީ އަދަބެއް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށަކާ ގުޅިގެން ކުރާ މަދަނީ ދައުވާތަކުގައި

[2] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2018 ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2008 (އިންތިޚާބުތަކާބެހޭ އާންމު ޤާނޫނު) އަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނަށްފަހު.

ޢަމަލުކުރުމަށް އޮތް ޙައްޤު ދުސްތޫރުއެކޭ. އަދި މިހާރު ކޯޓުތަކުން ޢަމަލުކުރަމުންގެންދަނީ މި ދުސްތޫރުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިންކަމަށް ޤަބޫލުކުރަން ފެނެއެވެ.

12. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1338/Cv-C/2019 ދަޢުވާގައި ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ ހަމައެކަނި މި އިޖުރާއީ ނުކުތާގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، މައުޟޫޢީ ގޮތުން ބެލުމެއް ނެތި ކަމަށްވާތީ، އެ ޙުކުމް ބާތިލުކޮށް، މި މައްސަލަ ބެލުމަށްޓަކައި ސިވިލް ކޯޓަށް ރިމާންޑުކުރަންޖެހޭކަމަށް ޤަބޫލުކުރަން ފެނެއެވެ.

- ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1338/Cv-C/2019 ދަޢުވާގެ ޙުކުމް ބާތިލުކޮށް، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން މި ދަޢުވާ ސިވިލް ކޯޓަށް ރިމާންޑުކުރުމަށް މި ދަޢުވާ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ނިންމައިގެން، ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ދަޢުވާ ބަލައި ޙުކުމް ކީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް | އިސްފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު (ރިޔާސަތު) | ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު